

CSIKI HIRLAP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Égész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetések olcsó díj szerint számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

—: **Megjelenik minden szombaton.** —:

Főszerkesztő:

PÁL GÁBOR

Szerkesztő:

KÁDÁR FERENC

Felelős szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

A lapba szánt közlemények

és cserépdányok a szerkesztő címére (Csikszereda, Apalfy-u. 3.) az előfizetési díjak pedig Dr. Gál József ügyvéd címére küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza. — Nyíltér sora 20 fillér.

A királyságvédő törvényről.

Annyi sok szó esett erről a törvényről, hogy nem lesz érdektelen olvasóink előtt, ha a mibenlétét megismertetjük.

Nem sok az egész, mindössze néhány §. De nem is lehetett sokat összeállítani, mivel büntetőtörvénykönyvünkben eddig is elég § támasza van a királyságnak.

Csakhogy ezen §-ok szerint a király uralkodói jogainak és az alkotmányának megváltoztatása csak akkor képez büntetendő cselekményt, ha az erőszakos módon támadtatott meg. — Külföldön is így van ez, a törvények az államformák megváltoztatására irányuló tudományos, vagy békés mozgalmakat nem érintették. Így volt ez nálunk is eddig. Most a királyságvédő törvénytől §-ok a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mindennemű mozgalmat tilalmazzak.

A §-ok ezek:

„1. §. Az 1878. V. t.-c. 140. szakasza helyébe a következő 2. szakaszban foglalt rendelkezések lépnek; a 6878. V. t.-c. 173. szakasza után új szakaszként a következő 3. szakaszban foglalt rendelkezés iktalandó.

2. §. Aki a király ellen sértést követ el, vagy a király tényleg sértő módon bírálja, vétség miatt két évig terjedhető fogházzal, a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével és hivatalvesztéssel büntetendő.

Aki az előbbi bekezdésben meghatározott cselekményt nyomtatvány útján, vagy pedig irat vagy képes ábrázolat közszemlére tételével vagy nyilvánosan szóval követi el, vétség miatt három évig terjedhető fogházzal, négyezer koro-

náig terjedhető pénzbüntetéssel, továbbá a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével és hivatalvesztéssel büntetendő.

3. §. Aki a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mozgalmat kezdeményez, szervez, vagy vezet, vagy ily moggalomban más módon tevékeny részt vesz, ugyancsak az, aki nyomtatvány útján, vagy pedig irat, vagy képes ábrázolat közszemlére tételével, vagy nyilvánosan szóval a királyság intézményét politikai céllal megtagadja vagy a királyság intézménye ellen lázít, vétséget követ el s öt évig terjedhető fogházzal és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, továbbá a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével és hivatalvesztéssel büntetendő.

4. §. 2. és a 3. szakaszban meghatározott vétség, akár nyomtatvány útján, akár más módon követik el, a kir. ítélőtáblák székhelyén működő kir. törvényszékek, Budapesten a budapesti kir. büntető törvényszéknek hatáskörébe tartozik.

5. §. Ezt a törvényt az igazságügyminiszter hajtja végre.“

Az 1878. V. t.-c. 140. §-a így hangzott: Aki a király ellen sértést követ el: vétség miatt két évig terjedhető fogházzal és hivatalvesztéssel büntetendő.

Aki azonban a sértést irat, nyomtatvány, képes ábrázolat terjesztése, vagy közszemlére kiállítása által követi el: vétség miatt 3 évig terjedhető államfogházzal és hivatalvesztéssel büntetendő.

Ez a §. tehát elesik büntető törvénykönyvünkől s helyébe jön a fenti 2-ik §.

A 3-ik §. előtti 1878. V. t.-c. 173. §-a pedig ez:

nek otthon a kedvezőbb éghajlat boldogabb lakóira! Komisz idő jár most széles mindenütt. Az alföld kelős közepén: rovom e sorokat s mondhatom: csöppet se kívánkozom ki az Isten Ego alá.

Félszagos kegyelméből ugyanis oly cigánytemperamentumú szél ordít végig a pusztán, hogy április elején is sok volna. És ha ma nem esik, s napot látunk, esett a tegnapi s azelőtt bőven esurogya s esni fog holnap-holnapután bizonytal derekasan újból. Egy-száz Időjárás ömeltőségének kopaszodó koponyájában, valamelyik kerek ugotyozik alaposan megkerült s immon van az a reugetog rendelkezés, amely évek óta egész országunkban lassan, de biztosan pusztít.

— Am hogy jövök én ahoz, — sziaszensz fel szives olvasóm megintem, hogy ilyen banális köznapi-ságról: időjárásról olvassak. Nos, megcsíptelek. Nincs igazad. Unalmas talán e tárgy? Mért van az mégis, hogy minden járatan és szeszegény társalgó ezzel kezd, vagy legalább is erre tanyalodik?

Érdektelen talán?

Honnan magyarázod meg mégis azt, hogy minden második embernek az a második kérdése, ha messziről jött barátjával összetalalkozik: hát nálatok milyen az időjárás?

Dondom azért, kedves olvasóm, korántsem úgy áll a dolog, hogy az a tárgy — érdektelen. Sőt annyira bevon minket érdekszfériájába — úgy szokták beszélni az emberek —, hogy csalekedeteinket is ő kormányozza. Hogy hangulatunk mennyire befolyás alatt virrad, illetve alkonyul, azt ugyebár mindenki ismeri. Nos, nem hazudtot, csak egy kissé sokat mondott rövidke szóban az a Revizkyó poéta, amikor azt szavalta: a világ csak hangulat. Hangulatunk annyira uralkodik rajtunk, hogy határozatlan kilenc-gési cselekvésmotivumokká csapódtak le. Ilyen okos-

öt évig terjedhető államfogházzal büntetendő az, aki a 171. §-ban meghatározott módon a király személyének a sértetlenségét, a trónörökös törvényes rendjét, az alkotmányos államformát, vagy a törvény kötelező erejét megtagadja; ugyancsak az is, ki az alkotmány egyes intézményei a monarchia másik államával fennálló kapcsolat, vagy a magyar államot képező országok közt fennálló államközösség ellen, vagy a királynak, az országgyűlésnek, az országgyűlési bizottságoknak vagy a közös ügyek tárgyalására hivatott bizottságnak törvényes joga ellen lázít. A hivatkozott 171-ik §.:

Aki valamely gyűlekezeten nyilvánosan szóval, vagy aki nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által büntett vagy vétség elkövetésére egyenesen felhív, ha a büntett vagy vétség elkövetett: mint felbújt büntetendő.

Ha pedig a felhívás eredménytelen maradt, a mennyiben a jelen törvény külön rendeletei alá nem esik: két évig terjedhető államfogházzal és két ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Bemutattuk tehát az új, u. n.: királyságvédő §-okat, párhuzamba hozva a büntetőtörvénykönyvünkben már meglévő, vonatkozó §-okkal.

A régi törvény az államforma megváltoztatásának csakis az erőszakos módjait tilalmazta, tehát a köztársasági mozgalom §. szerint is megengedett cselekedet volt. (Igy lehet Franciaországban a köztársasági parlamentben jelen-tekénynek mondható monarchikus, s Spanyolországban köztársasági part.)

S most jöttek a betoldott paragrafusok, — melyeket maga dr. Droleschall Alfréd, a buda-

kodás révén 2×2=4 világhosszával — ha ugyan ez világos — vezethetőnek rá arra, hogy az a sok tekeretória az alföldi minden, minden tiszteletem mellett is komisznak nevezhető időjárásnak szükségszerű függvénye.

Igy történt: türethető napos délután — séta kifelé az öreg diófás szőlőbe — meggy és barackszüretelés gyomorokorgásig — közben felhőtornyosulás — elhaló dörgés az egyre közeledő szürkés-feketé égen — irrodás az eső elől — közben alapos kiizzadás a gyorsabb lábú eső nyomunkban — minden kérdés nélkül alaposan ránk ver — libegvo monokülünk a szobába — ledobom nagy ügyetlenül a kabátom — eszre se veszem, hátam mögött nyitva az ablak — le-fokvekor fáj a torkom — éjjel lázas leszek — két nap nyomom az ágyat — most lábbadozom — kinn kegyetlenül jajgat a szél — a sógor i n t e z k o d i k a gazdaságba! — én a komisz idő rám tukmálta kolletlen odium perecit azzal hessogtettem, hogy imo: feleslegesek.

— De mégis sok, ami sok, főmedt rám ujjalag, nyájannak egyike. Mikor kerül már sor a tárgyra? Eddig meg nyoma sincs az útnak. Csevegésnek ugyan elég csevegés, de utának nem uti.

— Teljesen méltányolom nekiduzzalásod kedves Másom. Magam is kikérem magamnak, hogy valaki annyira somméteget a fülemben rágjon. De nézd kedves Másom, én legalább nem teszek okulurét az orromra. Én legalább nem öltöm fel a nagy akarnokok torzító lógoló aláret. Én nem akarok nagyképtűsködni. Én nem akarok silány könnyűséget sulyos kari mérlegon adni el. Én egyszerűen bevallom: hoakarlak csapni: ígerek nekod füt-fit, de a végén legfűllebb füt-fit ha kapaz. Csak azt akarom ilyenkor: torokdaganatlohadós, szélsikongás hasogatta délelőttön, ha netántán szobáristomra lézel boldogitva, játszd ki az időt. a

A „CSIKI HIRLAP“ TÁRGÁJA.

Uti csevegés.

— Fecségt: — Ár. —

Jászkarajend, 1913. júl. 19.

Azért írom ide mindakét szót, hogy az én kénytelen olvasóm válogasson belőle, s értékelje, amelyikkel akarja, amiket alább találni fog.

Mézt úgy van az: az irásmeesterség nem csupán azon fordul meg értékelő szempontból, aki a tollnyelet tasztija, de azon is, aki olvassa a sorokat. Iratsz to akármilyen szepon, ha én olyan közérzet állrijéből fekszem neki írnodnak, aminő a maga kény-szori analmával most tollat ad kezembe, biztos lehetek róla: irásod nem fog ingyen lenni. Ép oly kövessé várom én, hogy amit most idevetek, föltétlenül csevegésnek vegyed. Nevezheted egyszerűen üres csevegésnek. Én akkor se leszek rosszul tőle. (Legfőbb rosszabbul, mint ahogy most vagyok. Most csak a mandulám fáj és a fejem szedül.) Minok is? Vagy hát az embernek nagy része nem pusztá fecsegt? Mért legyenek én különb, mint más? — Ja, hogy azok legalább nem írják le, amit úgy sebtiben összehadnak?! Ezzel is szombó nézek. A Hargita fölül bizonyára elszállingóztak már azok a vész — vagy legalább is kolletlen esőtörhos follekek, amelyek oly elviselhetetlen nyomasztóvá tették a június végé [napokat]. S ha kisütött végre a nyári meleg nap, kinek jut eszébe tárcarovatot olvasni?!

Örüljön akkor mindenki annak a néhány szép napnak, amelyet a háromszáz s egynehány között a Gondviselés mégis kimer egy ezteendő során a esiknak is. Most azonban egy csüppnt se irigykedje-

pesti egyetem büntetőjogásza is „elhamarkodott törvényalkotás”-nak minősít.

Mi nem kritizáljuk meg utána. De még arról kell megemlékeznünk, hogy mi lett a „Közársaság” c. folyóirattal? Hogy a közársasági párt átalakult Országos Kossuth Lajos pártá azt már közöltük volt.

A „Közársaság” ezentúl a „Kossuth Lajos Zászlója” címet fogja viselni. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest. (II. Retek-u. 18.) Főszerkesztője dr. Nagy György maradt, felelős szerkesztője, míg a vezér Budapestre költözködik: dr. Wagner Károly. Az eddig havonta megjelent lapot pedig heti lappá tervezik átváltoztatni.

A folytatólágosságra az előfizetőket illetőleg ezeket olvassuk dr. Nagy György felhívásában:

„Kik a „Magyar Közársaság”-ra a július hónapban túl terjedő időre is előfizettek, ha az új pártlapra nem tartanak igényt, sziveskedjenek tudatni engem, hogy előfizetésüket visszaküldjem. Eddig is erőmön felüli anyagi áldozattal szolgáltam a mi szent ügyünket, de azért a jövőben is azt akarom, hogy senki egy fillérrel se károsodjék miattam. Mintha édes gyermekem lett volna, úgy szeretem lapomat, a „Magyar Közársaságot”. Mintha szívemet tépték volna ki, oly búsán váltam meg tőle. De muszáj volt. Az előfizetőket, az olvasókat olyan kegyetlenül zaklatta a rendőség, hogy nem szabadott őket kitenni a királyság megtámadásáról szóló új törvény szolgalelkű magyarázatának. Majd a „Kossuth Lajos Zászlója” első számában helyet kérek, hogy a „Magyar Közársaság”-ról hosszabban megemlékezzem.”

Az udvarhely—csikszeredai vasút ügye holtponton.

Egész terjedelmében átvesszük, s az illetékes urak figyelmébe ajánljuk az Udvarhelyi Híradó 1913. július 20-iki vezércikkét:

Erdélyi vasuti politika.

Héderváry Károly jól miniszterelnök egy kedves és jellemző mondanása jut eszünkbe, amikor a mi vasutunk kiépítésére gondolunk.

Két vagy három éve annak, hogy egy monstre deputációval kerestük föl az akkor miniszterelnököt, Héderváry grótot és az igazságügyminisztert, Székely Ferencet, hogy törvényszékünk kiépítését, s azaz kapcsolatban a jelenlegi törvényszéki épületnek kedvező

míg ő szeretne téged fogtatni, fojts meg belőle néhány lontha járasi percot addig, amíg e magashangú kijelentéshez jutsz: eddig csak ezt tudat meg, miért, hogyan írok. A következőkben azokat is megtudod, mikről írok. Ez csak a bovozott feleségek volt. De ne uelözöttással megijedni! Komolyan mennek fogadni: azok sokkal erőlesekbbek lesznek. Olyanán kis modern stílusu kopecskek, hirtelen eszközölt fölvetések, amiket leveleteknek is nevezhetnek, lesznek. Fröcsök, szkiecek s más ilyen apróságoknak nevezném amik következni fognak, ha fostó, vagy író volnék. De minthogy egyszerűen uti eszeve — vagy akarom mondani feleség vagyok: elnevezem őket egyszerűen mozi-jeleneteknek. Mert ugyebár tetszik tudnod, kedves Mámom, manapság a mozi uralja a világi plánetákat. S amit a mozi produkál, ha nem is szép, de legalább érdekes. Hlyen mozi-produktór leszek én is, mihielyest a filmeim meggyűlnek. Ugy nézem t. i. a körültem zajló életet, mintha e csodás Edison-alkotmány színes lepedőjén látnám. Itt so hallok hangot, ott se értek szókat. Néma játékok csak mit látok, de azért mindent jól megérték. Igen ám, mert a megértés első tényezője magam vagyok. Jól mondja az a német valaki azt, ami most, visszaeseg a fülembé:

„Willst du die andern verstehen,
So bleick in dein eigenes Herz”.

Vagyis hang, szó még nem a megértés. Ha az én szívem üres, sose értem meg, hogy másé hogyan lehet tele. Egyszóval kedves Mámom, az újabb gondolatlelkező kapcsolatod vagy bator figyelemzetui (a szorotlek, megoszlok mintájára mért nem mondhatom így: vagylak bator stb., milyen jó tömör beszéd volna; nyol eszek, kirándulók figyelembe), hogy ha valamin nem értesz meg az írásemban, nem én leszek az oka, hanem Te (nagy t-vel). S ezzel a jól sikerült vigyorgással rekesztem he jelen első erőszetsomet (álá Güre G. b. u.) kérve becses türelmedot a következőkhöz, amik, mint említém, jobbízűek, finomabbak lesznek.

(Folyt. köv.)

ár mellett a városnak való átengedését kérjük. Mondanunk sem kell, hogy mindkét miniszter igen kegyesen fogadott, s amikor Hédervárinál előadtuk kívánásainkat, alkalmat találtunk arra is, amint azt e helyen annak idején megirtuk, hogy isten igazában kipanaszoljuk magunkat. Felsoroltuk szegénységünket, a magas pótdátot, vasút és katonaság nélküliségünket stb. stb. Héderváry csendes rezignációval végig hallgatta keserveinket.

— Bizony én jól tudom, így szólt, hogy a székellyöldön sok a tennivaló; el is határoztam, hogy megtekintem az önök szép, de szegény földjét. De tudja isten, tette hozzá szelid bonuhommiával, úgy vagyunk mi miniszterek a Székelyfölddel, hogy amikor oda érünk, hogy személyesen győződjünk meg a tennivalókról, akkora rendszerint megbuktunk...

Ez év februárjában történt, hogy Udvarhely és Csikvármegyék együttes küldöttsége isztelgett Beöthy Laszló kereskedelemi és Lukács László belügyminiszternél a székellyudvarhely—csikszeredai vasut kiépítése és a héjjasalva—székelyudvarhelyi vonal elsőrangúsítása végett. Az akkor kapott válasz még ott cseng füleinkben, mely szerint legyünk nyugodtak,ök is átérzik a kérdés jelentőségétjes voltát s még ez év folyamán megteszik az előkészítő munkálatokat.

Alig egy pár hónapja ennek, s ime, azóta már elment mind a két miniszter, mert mielőtt ide a Székelyföldre értek volna, részben megbuktak, részben belefáradtak a dolgok intézésébe, s mi kezdhetjük előről a dolgot, mert az új vasútminiszternek anyja, de anyja tennivalója van, hogy ha a figyelmét rá nem irányítjuk, mi érdekelt két vármegyé, ezen vasutvonalnak gazdasági cs strategiai jelentőségére, bizony megtörténhetik, hogy a nagy felbuzdulás szép csendesen elmúlik, s hamu takarja he mindazt, de mindazt, ami nekünk legjobb boldogulásunkat képezi, és léteerdeke nemcsak Csikmgyének hanem Udvarhelymegyének is, melynek 98 százaléklban magyar lakossága 10 év alatt alig 5 százalékkal szaporodott.

Székelyudvarhely vasuti állomása vasuti közlekedés szempontjából holt ponton van. Csekély helyiérdeket szolgál, a nélkül, hogy fontos gazdasági szerepét betölthetné. A héjjasalva—székelyudvarhelyi vonal természetes folytatása Csikszeredán át Gyimesre vezet. E csatlakozás folytán, mint volt alkalmunk kifejteni, Budapest—Adjud (a román királyi vasutak csatlakozó állomása) 868 kilométerre rövidül, szemben a mai Budapest—Ploesti—Adjud 1030 kilométerével. Tehát a keleti tranzit-árgalom 162 kilométerrel rövidül meg. E vonal tehermentesítését az amugy is túlterhelt és sok üzemműkösséggel járó predeáli vonalat.

Csikvármegye csikszereda—héjjasalvi viszonylatban 115 kilométer utróvidüléshez jut, ami a mai fölemelt teher- és személytarifa mellett nagy jelentőségű. De nem csekélység, ha tekintetbe vesszük, hogy az ország bármely városával összehasonlítva, legghoszszabb és legdrágább az ut Csikszeredáról Budapestre. Gazdasági és kulturális téren való nagyfoku elmaradottsága ennek a mesterségesen táplált nagy távol-ságnak eredménye.

Ezt mérlegelte a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara is, midőn a két legmagyarabb erdélyi megye haladásának halaszthatatlan feltételéül jelölte meg a székellyudvarhely—csikszeredai vasutat.

Erre mondta a VII. székellyi kongresszus is határozati javaslatában, hogy „a magyarság és szigetei csak úgy maradhatnak lenni és teljesíthetik a magyar faj föntartásának misszióját, ha minden eszközzel egymáshoz és az anyaországhoz kapcsolódnak”.

Közigazgatási bizottsági ülés.

A július hó 14-ikéről elhalasztott ülést folyó hó 21-én tartotta meg vármegyénk közigazgatási bizottsága, melyen legfeltűnőbb volt a kir. pénzügyigazgató távolléte. Ennek olyanforma magyarázatát hallottuk, hogy az elhalasztásról szóló értesítést a postai és vasuti zavarok miatt kellő időben nem kapta meg s így rendes időben, 14-ikén megjelent Csikszeredában, de már egy hét mulva soknak tartotta ismét ide kocsikázni. Igaza volt, úgysis megtudnánk lenni nála nélkül is.

Igy történt, hogy az ő dolgait a vármegyei főjegyző adta elő, melyből csodálkozva láttuk, hogy folyó évi június hónapban több egyenes állami adót fizettek be, mint a múlt év hasonló időszakában; méltó csodálatot kelthet az is, hogy fogyasztási és italadóban kevesebb volt az állam bevétele mint a tavaly. — Jözanodtunk, okosodtunk volna? Aligha. Más oka lesz ennek.

A felebbviteli ügyekben feltűnő sok a községekben települési díj címén történt kiróvások elleni felebbezés. Érthetetlen módon a községek

minduntalan zaklatják az oda költözött idegeneket, legtöbbször az olyanokat, kiket települési díjjal megróni joguk sem volna. Ugylátszik utaznak arra, hogy hátha az illető elfeledi, vagy elkésik a felebbezéssel s a község egy csekély bevételhez jut, pedig abból, hogy ha egy községbe élhető sorsban kerül valaki, kára senkinek sincs, ha pedig szegény ember kerül, attól úgy sem veheti számba vehető díjat.

A csikrákosi állami elemi iskola építése egy évre vissza maradt. Elég különös, hogy e káros késedelmet a közoktatásügyi miniszterium hanyagsága idézte elő, mert a megtartott árlejtés fölött kellő időben elmulasztotta a döntést, s így vállalkozónak joga nyílt ahhoz, hogy ajánlatától visszalépjen s ezt meg is tette. Hát bizony nem lehet valakit hónapokig függő helyzetben tartani csak azért, mert a miniszterium egyik-másik tisztviselőjének sok idő kell a közöny ipolására.

Örömmel vette tudomásul a bizottság kir. tanfelügyelő jelentéséből azt, hogy az iskolamulasztások fokozatosan ugyan, — de biztosan gyérülést mutatnak. Hiszen mi eddig is tudtuk azt, hogy a tisztán székelly községekben legfölebb a nagy szegénység tartja vissza a szülőt gyermekének rendes iskolába járatásától, de éppen ezért nem igen tudtuk megérteni az olyan statisztikát, mely az iskolaköltekek horribilis nagy számáról mutatta ki, hogy azok iskolakerülők. Most már értjük a rossz statisztikát, mert a kir. tanfelügyelő előadásából kiünt, hogy az iskolamulasztások nagyobb száma az oláh községek miatt volt és van ma is a hivatalos statisztikában.

Állategészségügyünk a szokásos nyári állapotot mutatja egy-két járványos megbetegedéssel, elhullással, de még mai napig nem öltött olyan mérveket, hogy nagyobb károsodásnak néznénk elébe.

Sokkal rosszabb állapotokat tüntetnek fel közlekedési utaink, melyeket a két évi esözés ugylátszik több évre összetört. De éppen ezért nem volna szabad ugyanazon lassúsággal és ugyanazon eszközökkel látni a helyreállításukhoz, mint a miylenel normális években szoktunk volt. Hiszen maholnap még a városok között is elsüllyednek az utak, ha ugyan eddig meg nem tették.

A korcsmák vasárnapi bezáratása ügyében érdekeltödt Fejér Antal s habár minden jelenlévő örömmel látná e sokszor felvetett eszme diadalát — egész nyíltan be kell vallani, hogy amíg e kérdés megoldása az állam pénzügyeit hatványosan befolyásolni látszik alkalmasnak (pedig nem az) — addig kedvező megoldását nem remélhetjük.

A plenáris ülés után a fegyelmi választmány adta meg Kelemen György volt csikszentmiklósi jegyzőnek a hivatalvesztést kimondó kegyelemföfést, a munkásügyi albizottság pedig egy elbocsátott erdőőr ügyében illetkezett s az után szetszóltott.

Mit tegyünk az erdélyi nagy árvizek ellen?

E címmel írt egy cikkelt Péterfy Tamás, a Pesti Hírlap valamelyik számában, s méltán megérdemli figyelmünket, mivel az Olt folyónak is terve vett föltelesek bástyázott, s átvágásokkal egyenes lefutásúvá alakítandó szabályozását elítéli, s helyette a vízduzzasztók alkalmazását ajánlja.

Ezt írja pl.

„Már húsz év, hogy beszélek, tanácsolok a székellyföldi árvizek ellen, de az újabb védekezési módomat nem értik meg a székellyföldi vezető emberek, pedig igen egyszerű.”

En nem vagyok hive a folyamatszabályozásoknak, a vízmeder egyenes vonalba húzásának. Először is a folyamatszabályozás a mi viszonyainkhoz igen költséges, de célszerűtlen is, mert a gyorsfolyású, vagyis nagyeresű folyók egyenesen vezetve mindent elsőpörénekk, duzzasztókkal pedig igen költséges mulasztás volna.

Ismerve az Olt, Maros, két Küküllő, az Aranyos és mellékfolyói viszonyait, részéről csakis a völgyzáró duzzasztó gátak emelése volna a legolcsóbb,

legbiztosabb és haszonhajtóbb védekezés az Erdély-részben gyakran pusztító árvizek ellen.

Előszörban azért tartom a völgyzáró duzzasztógátakat emelését kivitelben legelőszöbhnak, mert kevés munkával, helyben található anyaggal létesíthető. Tessek csak elképzelni az Ott folyó elzárását Tuszánföldön felül. Két oldalán sziklák, ez jó gátlóanyag csak a közel Brassóbeli portlandcement kell hozzá. A víz felduzzasztása által néhány kilométer hosszúságú völgykallant öntene el az ár. De a védekezés teljesen biztos lenne. Hiszen Csikmegyében most sem panaszkodnak árvíz ellen. Onnan a magasból hirtelen lefut a víztömeg, hogy a háromszéki és brassói síkságon a teljes termést megsemmisítse. Az erős nyomású víz a lapály mentén visszaszorítja a folyóba ömlő kisebb patakok vizét és ebből lesz a vizáradás. Míg ha a völgyzárógát csak 24 órára tartaná vissza egy részét a felsőbb helyekről álfolyó víz mennyiségnek, már a pusztulás ellen védelmet biztosítana.

Magától értetődik, hogy én nem egy-két ilyen völgyzáró-duzzasztó gátat gondolok, hanem annyit, amennyi szükségesnek mutatkozik és ahányának a természet-alkotta helye megvan, hogy könnyű szerrel, kevés költséggel építhető.

Lugos vidékén, Krassószörény megyében, a hivatalos kimutatás szerint 1910. évben öt millió korona volt az árvízárk. Ezt tisztán a pusztítás nagyságának elképzelésére említem föl, mert ott a viszonyokat nem ismerem, arról beszélni nem akarok. De kérem, hogy ha egy megyében egy év alatt öt millió kárt tett az árvíz, mit lehet egész Erdélyben? Azzal a nagy tökével mekkora területen lehetne a völgyzáró gát seregét fölépíteni, tekintelve véve az építő anyag közvetlen közelségét?

Szólam kívánok még a völgyzáró gátak gazdasági hasznosságáról, mert én nem pusztán parádénak óhajtok azt, hanem hasznos gazdasági építmény, mely többféle hasznát is hajtson. Először is a felduzzasztott víztömeg fölösleges részével lehet hajtani turbinákat, melyek őrléshez vagy ipari és világiatási célokra szolgáló villanyfejlesztéshez igen alkalmasak. Az általandó vízrészben haltenyésztést lehetne üzni modern halgazdasági alapon, de főképpen öntözésre berendezett konyhakertészet létesíthető, melyhez a különböző laplajó-anyagokkal telített árvíz igen jó és hasznos anyag volna.

Második haszonhajtó rész volna a duzzasztók által bő víz idején előtűnt árter-területek. Ide sem terület, sem legelőt, sem más növénytermesztés nem ajánlható, mert a több napig, esetleg hétig rajta álló víz tönkretémé, de igenis láttam az Ott folyó által két hétig előtűnt és vízben álló fűzesszöket, amelyeknek nem ártott az áradás. Tehát a völgyzáró gátak árter területét kőszárításmeltesre lehet használni, amit a nép feldolgozva, házipari foglalkozást és jó jövedelmel találja.

A völgyzáró gátak kiépítésének tervezetét a kulturális és folyamtermékek, karoltva mezőgazdasági szakemberekkel, van hivatala kidolgozni. É rövid cikk keretében csak rámutattam arra, hogy ilyen kézzel fogható árvédekezéssel szemben kár az erdélyi részekben folyamnedder-szabályozások költségei terveivel foglalkozni. Egyetlen folyónak tíz kilométer hosszú szabályozása több költségbe kerül, mint ugyanazon folyó áradásainak völgyzáró duzzasztó-gát által teljes hosszában való árvízmentesítése.*

Cikkirő aztán kiterjeszkedik még ezen rendszer hadászati előnyére is.

A cikk oly meggyőző, hogy kommentar nem kell hozzá.

De nálunk — már általában az egész országban — a vizszabályozások alaposan el lettek puszkáva. Sokhol se alólról kezdetűk szabályozni a folyókat, hanem a felső szakaszoknál. Mert ott kevesebbbe került. Így aztán a szabályozott részek nagy gyorsan levelezik a víztömegeket a szabályozatlan részekre, s ott árvizek keletkeznek. Így lenne ez az Ottal is; ha Csikban szabályoztatik, még több veszélyt hoz Háromszékre, mely megye ilyen szabályozás ellen joggal tiltakozhatnék is.

Megyei geológiai alakulata megengedi, hogy duzzasztóval néha az otti részek víz alá kerüljenek, abban is igaz van Péterfynek, hogy itt katasztrófális árvízveszedelemről nem panaszkodnak. És ez így is van, mert az Ott árterében csak kaszálók vannak, s a kaszálási idő helyesen megválasztásával a szénatermés így is megmenthető lenne, amint egy ízben már erre rá is mutatunk.

A szántóföldek már a 2 csiki és gyergyói, hajdani tömédenceknek partjaitól a hegyek lábáig terjednek, s alig képzeltető az Ottnak ekkora áradása, hogy ezen terraszközi örjen.

Ezen partlakulatok Alcsikban látszanak a legtipikusabb Verebesőt egészen Szentkirályig.

Esetleg egyes falvak öntmési részei szenvednének, de ideiglenesen. Mert akkor azon részeknek feljebb telepítése válnék szükségessé, ami különben egészségi okokból is célszerű. Egy szakértő geológus meg

is jegyezze az alesi községek látára, hogy nagyon botorult építkeznek, közvellenél az Ott partjára, mikor ott van a közelben mindenütt a néhai tőpart, ahol száraz egészséges lakhelyek vannak.

A háború, a nagyhatalmak folytonos naiv tanácsai ellenére vigan folyik a szövetségesek közt. Románia még mindig nem talál komolyabb ellenállásra, Plevniát kardesapás nélkül vették be, azonkívül megszállották Ruszcsukot is. Békét kömi ellenben csak a többi harcoló féllel együttesen óhajt, azok pedig részükön lévén a szerencse, nem siettik a békét.

Igy edben a törökök is kardesapás nélkül veszik vissza sorban Kirkliszét, Lüleburgaszt és Drinápolyt a szultánok városát.

„Élni és élni hagyni!“ e jelszót jó lenne, ha helybeli mérésároink kissé megértenék, addig is, míg a firtethetlen állapot szanalására egy hatóságú husszék felállítását a közönség kinem követeli.

Említtük volt a mult számunkban, hogy az abnormis csikszeredei árak után indúl jörészt városunk vidéke is, s így a husszárak nincsenek arányban az élő állatok árával. Láttuk pár hete, hogy a való vagy csak vélt szervesztől való félelmében a gazdák potya áron vesztgették el sertésüket, s ennek dacára a mérésárok egyáltalán nem csökkentették az árakat.

Olvastuk, hogy a szombathelyi mérésárok már leszállították a hus árát, most ismét az őriszentpéteri mérésárokról olvassuk, hogy egyszerre 20 fillérral tettek olcsóbbá a húst, s másutt is a szomszédos megyékben is, engedtek az árakból.

Nálunk ellenben az árak magasabbak, mint Budapestben a Közpointi vásársarokban! Hogy ezen árakat az élőállat árával párhuzamban vonva ott és itt, senogyse lehet indokolni vagy mentegeni, azt azt hiszem bizonyítani felesleges. De ha szükséges, rámutatunk majd a számadatokra is.

Ha mérésároink nincsenek annak a tudatában, hogy az ő hivatalosuk — mint közlelmzési vállalkozás — talán kissé több erkölcsi felelősséggel jár a saját meggazdagodásuk biztosításánál, akkor mi másért nem tudunk ezellen más védelmet, mint hogy egy hatóságú husszék felállítását a városi előjárásaitól kiköveteljük. Élni és élni hagyni!

HIREK

— **Szentpály Gábor** őrnagy, köztisztelőben és szeretetben álló zászlóaljparancsnokunk a folyó év őszén hosszab tanulmányutra megy Nemetszágba. Az ő korával és rangjával a tanulmányutra vezérlés kitüntetés számba megy.

— **Dr. Pótz Antal** belügyminiszteri segédfogalmazó főispáni titkárnak megyénkbe kirendeltetett s ezen állását már el is foglalta.

— **B. Braun Angela**, a multakban városunk kedvelt alakja és a helyi nőig. leányiskola volt tanárnője augusztus hó 3-án hosszab nyaralásra városunkba érkezik.

— **Gyalóky Sándor**, Csikmegye főispánja családjával együtt Borszékföldön tartózkodik.

— **Széllhűdés**. Résztvevő tudomásul, hogy Ujlalusi Jánosné, polgármesterünk mostoha anyját széllhűdés érte, jelenleg betegem fekszik Kaszonujfaluban.

— **A közigazgatás államosítása**. Anyyra előreladott állapotban van, hogy már a főbb irányelveit nyilvánosságra is hozták. Szerveznek 11 kerületet — a mai megyei és járási határok épségbentartása mellett — melyeknek székhelyei: Budapest, Szeged, Debrecen, Kolozsvár, Marosvásárhely stb. A marosvásárhelyi kerületbe jön a megye székely vármegyén kívül Kiskükölmögye is. Állítólag már a jövő évtől kezdődőleg a tisztviselők nem esnek választás, hanem kinevezés alá.

— **Eljegyzés**. Székelyudvarhelyi Orbán Sándor eljegyezte Kóka Mártát Zsögödn.

— **Kolozsinegye és Kolozsvár város új főispánja** gróf Bethlen Odón lett, beiktatása e hó 29-én lesz.

— **Koós Andor** zászlóaljunkbeli honvéd főhadnagy a kerületi továbbképző tanfolyamról hazazérkezett. — **Ébner Sándor** a csiksomlyói tanítóképző képzett természetrajzánára jelenleg az igrici barlangban csontváizgyijűttel foglalkozik s a jövő hó elejétől Ausztriába megy hydrobiológiai tanulmányokat végezni.

— **Halálesetek**. Özv. Ferenczi Sándorné id., sz. Cziko Mária f. hó 17-én Csiksesőben elhunyt. 70 éves volt. — Mindszenti Benedek Ágoston gimnasybúki áll. tanító f. hó 19-én 36 éves korában elhunyt.

— **Orbán Balázs emlékünnepe**. A „Székelyföld Leírása“ mű nagyvívű szerzőjének, a Szejkeföld megalapítójának emlékére f. hó 27-én a Szejkeföldön emlékünnepeket rendeznek. Az ünnepi beszédet dr. Paál Árpád vármegyei főjegyző fogja mondani.

— **Lövészek találkozója**. A kedd délutáni (29) összejövetel az előjelek szerint elég népesnek ígér-

kezik s az időjárás is lehetőleg megembereli magát akkorra. Ezen időben a katonai lőtér Szentpály őrnagy új szíveségéből a jövőben is rendelkezésünkre fog állani s így a céllovészt híveinek módjában lesz e sportot itt is üzni. Az érdeklődők megjelenését kéri lövészdüvel: Szemere László.

— **A kézdvasárhelyi hangulat** igen elkeseredett a törvényszéknek Sepsiszentgyörgyre való helyezés miatt. A legutóbbi törvényhatóságú közgyűlésen, mikor a főispán a kormány felhatalmazása után kijelentette, hogy Kézdvasárhelyi megfelelő utkompenzációt fog kapni a törvényszékért: — nem kell — tartak meg. — Mungó képviselőt választunk! — kifejezések röpködtek. A város pedig mozgalmat indít, hogy nagyközsége alakuljon.

— **Felüggesztett közégi jegyző**. Rusz György menasági jegyzőt állásától fölüüggesztették. Nevezett csak birtokon kívül felelbezhel. Rusz már hosszasan van távol s hollété nem tudják.

— **A kissármási földgáz jósága** mellett bizonyít, hogy Báznaiföld nemcsak világítási, hanem szivattyúhajtásra, lüdmőelegetésre és jódseleptárlásra is használják. Csak a reudes Auer egóket kellett átkonstruálni a Magyar Gázüzőlényárságnak, mert az eredeti egók nem feleltek meg az erdélyi földgáznak. Ehhez speciális egót konstruáltak.

— **Ujjab hatvanezernyi létszámemelés**. A külpolitikai helyzetre való tekintettel a hadvezetőség még hatvanezer fővel kívánja emelni az ujonclétszámot. A két kormány a tervezet még nem járult hozzá.

— **Háttérbeszorul a kopóvadászat**. Ujjabban a hátszegi vadásztársaság határozta el, hogy kopóval nem lövik a nyulat. Mivel már a vadászati irodalom is letehető eltilti a kopóvadászatot, ideje lenne a csikszeredei vadásztársulatnak is kissé gondolkodóba esni a kérdés felett. Gyönyörű területeinken tisztára az esztelen kopozás miatt nem tud elszaporodni a rótvad, amely csendet igényel s nem untalan zaklatást.

— **Rédl** óta rossz idők járnak az áruló tisztekre. Most Olaszországból de la Rocca márkii, Romániából Gólesku kapitányt leplezték le, előbbi Ausztria—Magyarországnak, utóbbi Oroszországnak szállította a katonai titkokat. Góleskut a haditörvénység 20 évi kényszermunkára ítélte.

— **Lövete község veszedelme**. Mult számunkban röviden jeleztek a lövetei földcsuszamlást, melyről most tudunk meg részleteket. A község északkeleti végétől nyugatra lekvő hegycsúcsnál f. hó 17-én 400 méter hosszú 80 méter széles becsúppedés történt s így kb. 120 holdnyi terület a Homoród patakig megcsuszott. 75 ház a mellékepülettel együtt összedőlt. A csúszás iassú lefoyasú s még folyton tart. Az útrész a gyűrődések miatt hasznavehetetlenné vált. Ha a földcsuszám meg nem áll, egy helyen a patak eltorlaszolóva által tavat fog képezni s vagy 20 ház víz alá kerül s ekkor a meder átvágásával lehet lesz a vízelőlyását biztosítani, mely munkálatra jólőre utászapatoktól gondoskodtak. A kár igen jelentős, a jövőbe is kiható, a lecsúszás és összeagynt földdarabon nemcsak az idej termés ment tönkre, de az többé nem lesz alkalmas szántóföld.

— **Vaszi Mátyas** 18 éves csikszögödi cipészegéd július 24-én d. e. az udvaruk csürjében lelakasztotta magát s meghalt. Nevezett belesége feletti való elkeseredésében követte el tettet.

— **A brassói repülését** Viadimir orosz aviatikusnak a mult vasárnapról elhalasztották folyó hó 27-re. Azon rövid értesítésre, melyet több erdélyi lap nyomán mult számunkban közöltünk, többen elutaztak Brassóba, ahol Viadimir nem repülve, csak szitkok repültek a félrevezetés miatt. A halogatás onnan, hogy Viadimir orosz alattvaló s halmi engedélyeket kell még előbb kieszközölnie. Állítólag a közelebbi alkalomra hirdetett repülés megtartása se teljesen bizonyos, éppen a jelzett körülmény miatt! Egyébként a már megjelent falragaszokra utalunk.

— **Női kereskedelmi tanfolyam**. A brassói áll. polg. leányiskolával kapcsolatos női kereskedelmi tanfolyamra az 1913—14. tanévre előjegyzések már e számúfol folyamán is történhetnek a polg. isk. iv. osztályáról szóló bizonyítvány és 10 K előleg beküldésével, amely összeg a végleges felvételkor beíratási díjba beszámítatik. A beíratók szept. hó 1—5-ig d. u. 3—5 óráig az igazgatói irodában történnek. A tanfolyam szervezeteit illető minden egyeből az érdeklődőknek a női kereskedelmi tanfolyam igazgatósága írásbeli megkeresésre készséggel nyújt felvilágosítást. Cim: Női Kereskedelmi tanfolyam igazgatósága, Brassó Kezsd-körút 1 sz.

— **MI nyaralunk idegenben, az idegenek nyaralának** — Itt. Csak nyaralának, mert hogy eddig a szeszélyes időjárás, tarkítva egy kis labóruval visszatartott nagyon sok embert az utazgatástól. Románia háboruba bocsájtkozása romániai fűrdövendégeink egy részének kimaradását eredményezte Borszék és Tuszánfűrdő.

A hazaiak pedig a tartós esőzéstől megrettenve, alig szánták rá magukat ekurzióikra, hacsak ezután kinem sít a nap.

A nyári hónapok az iskolai tandrendszer, hivatalnokok szabadságolása folytán régi soron a kirándulások ideje. Mindenki ezen egypár hónapot használja ki nyaralásra, gondatlan éleire. S ez érthető is — Budapestben, vagy más alföldi nagyvárosban. A por és hőség ott nyáron kulminál, s az emberek torlig vannak mindkettővel, s árnyas fűrdőhelyeket, kisebb közöskéket keresnek fel.

És ez így célszerű is, logikus is, de nem logikus az, ahogy itt a periferiákon a tehetősebbek cselekednek. Mert hogy ez a csirkeszezon, tehát most kell utazni, s most utazni oda, ahonnan mások szünek meg! A városi kultúrlet a legkevésbé intenzív éppen az említett nyaralások miatt — nyáron, s az ott tartózkodás is, az utazást nem is említve — ugyan csak legkellemelenebb nyáron. A nyár a legalkalmasabb természeti kirándulásokra, már a kényelemszerető többség szempontjából nézve, (mert egyébként csak egyoldalú látványosságot nyújt, s különösen itt Csikban a téli idő nyújtja a legszebb képeket) s mégse használjuk fel a nyarat úgy, ahogy módunkban lenne. Így csak meg többekkel, hogy idegenben járván, megkérdezhetünk egyes megyebeli szebb tájak felől — ahol megyei ember léltükre, még soha se jártak! S vagy bevallják szegényekbe, hogy bizony ott még nem voltak, vagy föllentnek egyet zavartan! „Az izé, a Nagyhagymás, az igen szép hely!”

Azt hiszem, hogy van benne némi anormáli, hogy éppen a nyári hónapok nem használtnak ki kellőleg a megyebeli által, holott ez kínálkozik a legelőnyösebb nyaralásnak. (Tisztelet azon kivételnek, akik azt állítják, hogy már ismerik Csikot. De nem hiszem, hogy sokan lennének.)

A másféle gravitációnak egyik löka azonban építkezési módorunk is. Mig Csikszerebából palotás városi akarunk csinálni, addig kivetkezett vidéki jellegéből, anélkül, hogy a városi jelleget megközelíteték volna. (Elég csak arra utalnom, hogy egyik asztalljáróval nem lehet a túlsó járdára menni, mihelyt sár van, mert a város érthetetlen közönnyel nem csinál aszfalt átvezetőt a legforgalmasabb helyen se.)

A vidéki jelleg kivételzetését úgy értem, hogy szép vidéki helyeken a villaszerű építkezési módszer a legideálisabb. — A házakat zsfaloni se lenne szabad, s ahol csak lehet, kerttel, parkirózással kell övezni. Persze a már meglévő épületmonstrumokat (Törvényszék, Vigadó! — Különösen az előbbi úgy épült, oly közel az utstíhez, hogy oly méretű közösket építkező magánfélnek tan mégse engednének.) már nem lehet kikorrigálni, de arra kellene törekedni, hogy a széleken — a város szélét érve — a fennebb vázolt elvek figyelembe véteésének. Mert ennek nyoma sincs. Legszebb fekvésű utcánkban — a Szentlélek-utcában, a szép kilátás telé vannak az épületek — háttal! stb.

Ha az építkezési módszer megváltozásai a csendes, villaszor külrészek keletkezésén (mint másútt szokás) akkor az idegen is szívesebben jön el, s mi is kellemesebben maradhatunk.

CSARNOK.

Két pataki vers.

IGYUNK.

Igyunk fiúk!
Lássuk fenekét
Hát a polárnak.
Szóljon a nőta,
Följön a bor.
Fekete gyászunk
Higitsa vigra
Vidám, diások
Aldomási tor.

Hajrá Vigadjunk.
Sulba a bánat,
Sulba a könyvek!
Eh, aki bánja!
Mama mulassunk
S kísértés vissza
A „Gaudemus”
Vig áriája

Leányokat, bort!
Éz ám az Élet!
Kuruc danáért
Reszket a lelünk.
Miéne ez a föld:
Ki mondja nekünk,
Hogy gondra és nem
Dalra születünk.

Husz s egynehány év...
Leány, szerelmes...
Akácvirágos,
Izzó búszke nyár...
Pusztuljon innét
Kompáninkból,
Kinek a gondja
Nem borra, sörre
S mámorokra jár.

Hajrá! Igyunk!

Kerekes György.

VALAKIROUL, AKI AZ ENYÉM LESZ.

Az én szememben egy élet keserve
Török meg fájó, nagy könnyek között —
Valaki lát, úgy nézzen a szemembe.

Sokat sirok hajh s egy nehéz, nagy ülön
Sok kéz szorít ököibe ellenem
— Valaki hát velem csak úgy induljon.

A bánat gyakran tort ül én felettem
S ilyenkor arcom síró, szomoró —
Valaki engem ilyenek szeressen.

Szegény vagyok, kinek jövője semmi.
Reménytelen a szükségbe nézek —
Valaki tudjon így is átölelni.

Legyen valaki méla, szomorú lány,
Ki a szemembe nagy ritkán nevet;
Kinek sötét fátal arcát beszörja,
Ki gondfélhős arcomnak olvasója
S egy élten át szorít velem kezét.

Szigethy Ferenc.

Tulzó antialkoholista törvények.

Washingtonban az új ialméresi törvény drákoit szigoros (tisztetreméltó) ügybüzgóság melett oly tulzásokkal tartalmat, amely nem vág össze azon földön, hol az emberi szabadságot általában a legjobban valóstították meg — a szabadsággal.

„A lemondadék és a szóadvizes bankettek vize-nyős korszaka következett el Washington városára” — fákad ki a Szabadság s amerikai magyar újság.

A törvény legjellemzőbb pontja az, amely megtiltja bárkinek is hogy vasárnap a saját otthonában szeszataralmu itfallal kínálja meg a vendegét (Hát bizony ez nevétség, mert aki nem akar inni, azt bárlhogy kínálják, ugyse fog inni. Aki pedig jószíveleg megissza, annak elég, ha szó nélkül az asztalra teszük. Majd szól ő, hogy gyerünk csak avval az itókával!)

Megtöltja továbbá a törvény, hogy bárlhol is 400 yardnyi távolságon belül valamely templomhoz, szesz-és itall lehesen forgaloma hozni.

(1 yard = 90 centiméter. Hogy 400 yard hány méter, azt a szives olvasó számítsa ki, ha kíváncsi rá, mivel a s szerkesztő igen irózik a matematikától, s hacsak teheti, még az egyszerű szorzást is gondosan elkerüli. — Egy ilyen koresmentes körlet megállapítása azonban minálunk is üdvös lenne.

De nemcsak a templomra vonatkozólag. (Talán az iskola is kisdéd omdola környékének csendesség tétele is van olyan fontos.)

Washingtonban, amelynek 350 ezer lakosa van, mindössze 300 ialméresi engedélyt adtak ki; még a szállodákban, előleők éttermekben sem szabad vasárnap az étkezésekhez szesz-és itall felszolgálni. (Már erre is megtettem megjegyzésemet egy zárlat között, de mivel a Csarnok rovat becséssem szerint nem lesz elég hosszú — centiméterrel mérve — azért bocsásanak meg, hogy e tárgynál még egy kicsit elidőzzek.)

Először is emeljünk kalapot az anti-alkoholisták előtt — ha titokban megnem isszák — mert magyar viszonyainkban ők, neme az aninikotinisták a leg-alkalmisztikusabb emberek. Maguk alatt vágják a lát. Ugyanis az adózásnak legáltalmasabb részét füstölő és szeszivó polgártársaink viselik s ha úgy egy szép napon mindenki elhagyja ezeket, honnan vennének be egy csomó milliót füstölő ágyukra és egyebekre? Ez legyen így mellesleg idevetve, mert hiszen minden, anti—nikotin és anti-alkoholista mozgalmat támogatói humánus kötelességünk. De talán a nevelés terén kéne kezdeni. De ez a folytatatlóagosság elvből kifolyólag már illuzórius. Mert kitől tanul az ifju? Tanul idősebbektől hivatalosan tanároktól és tanítóktól az iskolában; s úgy föllül az életben ettől is attól is. De míg egy tanár is látnak részegen bandukolni, míg egy szolgabíró is látnak a hivatalban oly részegen, hogy csak a csizmája szára tartja, míg egy papot látnak két diáktól támogatva botorkálni, addig a többi 9 söt 99 tanár, szolgabíró és pap nemes intencióju munkája jórészt fölra hiányt horsó.

Az atyáskodó, tulzó anti alkoholizmus, főleg ha mélyen befényul az emberi szabadságba, már megint nem méltó szabad emberekhez és mindenesetre súlyos morálisztikus bajok vannak ott, ahol alkalmazák. (Nem úgy írom, hogy nálunk céltalan lenne ilyenféleket alkalmazni. Sőt!)

Nehogy túlzás vádjá érjen, közlünk csarnokunkban egy bordalt is. Ezzel szemben kétségkél igazolhatjuk, hogy egy beküldött anti-anti-alkoholista ceket nem közöltünk.

22

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

Adatok az erdélyi gazdasági bémunkás szociológiájához.

A Magyar Gazdák Szemléjébe írta: Cséser Lajos dr. (1913. máj. hó)

A most divatos jelszó csakhamar megszűlt a másik jelszó az erdélyi részeken is, hogy keressünk többet — a bérces, kis haza falunépe, a hova csak a gőzös futtyle elhat s a kinek a kaszája, sarlója hamar beleszalad a más rendjébe, megmozdul s közel-távol ban keres munkalkalmakat, mert többet akar, illetve többet kell keresnie. Mult nyáron Fiumébe találkoztam székelyekkel és így nem is csodálkoztam, hogy az idén, november végén a nyitrai vonalon közösközött ream ismerős gyalu-vidéki ember, ki huszadmával assa ott a kukorcpát kal. holdanként 70—80 K-ért, mert hogy éppen a hajnali két fokos deres hideget javában langyolta a reggeli eső...

Ideavagó statisztikai anyaggyűjtémenyemben az éves és hónapos gazdasági cseléd, azután a napszamosviszonyokra nem terjeszkedtem ki, ezekről az évenként megjelenő hiv. statisztikai kimutatásokból bő ismeret szedhető. Jobban érdekelt a mozgó, falusi munkásság kialakulása. Tengeren túlra mintha megállított volna a kvandorlás, Rómániába is csak a határszélekről csángolnak — el egyegyed, egy fél évre — de már szerte a házba bátrabban kezd kijárni az erdélyi falusi ember, egyrészt, mert ilyen viszik a Máv dolgára, másrészt a Székelyföldi állami kirendeltség ezirányu akciója révén már tíz év óta, mint arató munkás, kijárnak az Alföldre, sőt egészen Debrecenig — s ez nem is okoz akkora munkahiányt Erdélyben, hisz itt az arálás 3—4 héttel később kezdődik. — És akkor a székelynek jobban esik mezőhegyesi buzából készült kenyéren elődve aratni a Hargita alján a zabot.

Am sok községhől mégis kimegy a fiatalág Amerikába, mert ott dolgoznak ugyan 8—10 órát naponta és így telik kuglira, biliárdra, angol ruhára — „hát nem bolond, hogy 12 fillérért szolgálja a császárt!” (Homoródszentpál.) Hát ez is szempont, ám-bátor némely község embere, ha jó helyre kap be Amerikában, jól szerzi a vagyonkát, első hazajövetelre telepíti istállóját, csürét, másik hazajövetelre ki-újítja házat — ez a felnőtt ember sovimizmusa — de a fiatalág már zenki-témpökkál jön haza és „bar”-nak hívja a „Zéliget”.

A legkisebb fluktuációt okozza a falusi fiatalág között a városba való cselédszegődés. A szegényebb leánykák igaz kenyérkeresetből indulnak el a faluból — csak konfirmálódni jönnek haza — s aztán 5—6 évig is tovább szolgálnak a „városban”, amíg 18—20 éves korában a stalfiring kiteremtendők, megkerül a kéro — s vissza, haza megy férjhez — vagy városi „dajkasorba” jut — s többé nem megy haza, mert mind többet keresvén, a városba hivatalszolga kéroit is szerzheti és sajnos, nem csekély részük a „jóképűk” mehoznak és az életnek fent virágos, alatt ingoványos ösvényeire tévednek.

A módosabb falusi gazdák leányai gusztsz szertint állanak időszaki városi cselédnek, pld. kitélelnék s tavaszkor haza kérdzenek, mert a szülő gazdaságban nélkülözhetetlenek, tengeri törés után megint jönnek vissza a városba, de mihelyt együtt van a „stalfiring”, egy-két falusi tánc után biztos a kéro s a farsangon megy haza új asszonyának, csak sajnos, hogy kikerülve, a leányságával sok jó városi tempót odahagyott, kényelmesebb neki igazi parasztasszonnyá válni.

A város egyik szomszédfalujában régi szokás leliet a városi szolgálat, a másikból pedig nem járnak be, mert „derogál”, legfeljebb a szegényével bujik a városba egy-egy, de általában derogál a városi szolgálat, pedig faréne a kereset miatt, másrészt, hogy a városon jobb módot, ugyesebb háztárszt, főzést, gyermekápolást stb. tanulnának (Mákó). Tordaszent-lászlón meg minden leánynak végig kell szolgálni a cselédrangsort — kispesztira, szolgáló, szobaleány, szakácsné — de ügyesek is mind.

A falusi legényeséghől, kivált katonaság előtt, aránylag kevesen állanak be városi szolgálatba (dara-bont, kocsis, bottiszolga és iskolatakarító stb.), még nagyobb városok közelében inkább „bemegy” telni, kivált a szegényebbe, a „földetlen Jánosok” már egész esztendőre is beállanak, kivált, ha kszolt is kapnak és egyrészt ez a pont az, a miért inkább otthon maradnak száraz, téli eleségen, mert a városi szolgálatban kapnak ugyan 60—100 K havibért, de ellátást nem s így saját kszoltján többet kerül ugyan-nyira, hogy tavaszra hazakerülve, alig hoznak a faluba 40—60 K megtakarítást! Természetesen minden vidékről elindul egy-kettő, kinek odahaza valami ügy-bajos dolga akad! De a régi harcos szokásához híten, legtöbbször a Székelyföldről mennek a városra „küz-deni” (igy Gyergyószentmiklósról 40—60 legény is!)

s nem utolsó mozzanat, hogy sokan a városi cseledek szegődött idejük után mennek telelni, nehogy az táncos nélkül maradjon. Ezért pld. Kolozsvárt rendezés az a „székely legények bálja”.

Már másként áll a dolog a vasuti munkára járókkal! Eleinte — mint országjáró is — csak a szomszéd állomásokra jártak heti munkára, majd a napibér javulásával a hatóli hatig való dolgozás kényelmévé, már 20—40 km.-re is elhívoznak dolgoztalan, nyári heteken és téli hónapokon; napmánság a vasut túl humánus elvei révén Predeáltól Budapestig, majd minden „strekten” találni erdélyi munkásokat, de még Fiuméig is eloldalognak huzamosabb időre, a kiknek nem sok a dolguk odahaza, kevés lévén a földcséklék! Másrészt ma már nemcsak a vasuti vonal mellett lakók, nemcsak vasuti munkások, de a vonalottól a 2-ik, 3-ik faluból 30—40 km. távolságról is megindulnak.

Ha számbaveszem a kereseti viszonyokat, úgy képzelmek, a vasuti munka az Amerikajárást pótolja az erdélyi részeken, mert a munkás megkeres 240 fillértől 350 fillérig való napszámot, 6 órától este 6 óráig dolgozva a szokásos étkezési pihenéssel s a nem szokatlan „lapátynelen támaszkodva”, sőt a legnagyobb ingert az okozza, hogy csak nagyon lanylán kell dolgozni, mert lanyha az ellenőrzés és ebben már a vasut nagyon hibás, hogy naplopásra szoktatja a munkást! Általánosságban a két sínpar közeléből jönnek a vasuti munkára a Mezőszégről már kevesebben vállalkozni, ám van község (Kecset), honnan senki sem jár a vasuti munkára, mert büszke arra, hogy otthon bellerjesen művelje földjét, szállóját, gyümölcsösét, veteménytermelését stb. Mégint más faluból egész éven 15—20 férfi jár a vasutra, de általában 40—100 ember is elmegy időszakonként egy-egy faluból, pld. télen, tavaszon és nyári munkaszünet idején 3—6 hétre is, mert nagyon csábító, hogy a vasut a közelebbi vidékeket u. n. munkavonalon szombat esteiken ingyen hazaszállítja s vasárnap este, illetve éjjel a munkahelyre kiszállítja, néha egész éjjel utaznak, de aztán olyan is a hétfői munka.

Sokszor a közeli vonalakon szegyelnek dolgozni azaz, ha egy kis pénzmagra van szükség a vasárnapi cécóhoz, akkor beáll egy hétre a jobb gazda fia is a legközelebbi állomásra. A legtöbbje u. n. csapatokba áll, egy kitanullabb, idősebb csapatgazda vezetése alatt 6—10-en s valahol beállanak vasuti sokmányos munkára; de mind gyakoribb a vállalkozói munka, a mikor a csapatvezér már vállalkozó fő is a csoportban; vannak azután alvállalkozók, akik már nem dolgoznak, de dolgoztatnak s ők fizetik ki a falubeli csapatmunkást s végül sok faluból akad önálló vállalkozó is, ezek már pénzben emberek s van hitelük a vasutnál. Az alvállalkozó — a ki a lelkeket szállítja — a napszámánál 30%-al kap többet, mint a rendes napi munkás s ráadásul nagyobbakat pihenhet és csak rendelkezik.

Az időszakonként változó napi 2.40—3.50 K napszámából a rendes ember havonta átlag 40—60 K-t takarít meg, egész évi átlagban havonta 50 K-t. Az alvállalkozók már jobban járnak, mert 50—80 K a havi megtakarításuk, a rendes vállalkozó csoportvezetők pedig 100 K-t is takarítanak meg, ha baj nem éri a vállalatot (és a legjobb ha rendszeren éri a munkás, takarékosan s eszemizomra, cifrázkodásra nem költi a pénzt, hogy súlyosabb büntöket ne említsék), mert ilyen jól a vasuti munkások 20%-a keres

csak, a többi már kevesebbet hoz haza. ám nem csekély azoknak a száma, a kik minden keresetüket elköltik, haza szegyelnek jönni — tél idejére lealazó városi munkába kell állniuk — és ezek már legtöbb szőr elveszték a szülőfalura nézve!

(Folyt. köv.)

523—1913. végrh. szám.

Arverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közli, hogy a csikszeredai kir. járásbíróságnak 1913. évi V. 542 számú végzése folytán Dr. Csödő András ügyvéd által képviselt Erős Gyula végrehajtott részére 58 kor. 80 fill. követelés a jár. orreigj elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperesetől lefoglalt és 600 koronára becsült ingóságokra a csikszeredai kir. járásbíróság 1913. évi V. 542 sz. végzésével a további eljárás elrendelése, annak az alap- és felülfoglatatók követelése orreigj is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, végrehajtást szenvedő lakásán Csikszerezen leendő megtartása határidőül 1913. évi augusztus hó 21. napján d. e. 10 órája kitűztetik, a mikor a bíróság lefoglalt ingók és pedig: tehonak a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsúron alul el fognak adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az elővirezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az arverés megkezdéséig alulírt kiküldött írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölüllegere fognak utaltatni.

Kelt Csikszerezen, 1913. évi július hó 22-én.

Molnár Sándor,
kir. bír. végrehajtó.

630—1913. végrh.

Arverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közli, hogy a csikszeredai kir. járásbíróságnak 1913. évi V. 715. számú végzése folytán Dr. Csödő András ügyvéd által képviselt Csikszépviz község végrehajtott részére 154 kor. 26 fill. követelés a jár. orreigj elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperesetől lefoglalt és 900 koronára becsült ingóságokra a csikszeredai kir. járásbíróság 1913. évi V. 715. sz. végzésével a további eljárás elrendelése, annak az alap- és felülfoglatatók követelése orreigj is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, végrehajtást szenvedő lakásán Csikszerezen leendő megtartása határidőül 1913. évi augusztus hó 9. napján délután 3 órája kitűztetik, a mikor a bíróság lefoglalt szeker, bordó, szán stb. legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsúron alul is el fognak adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az elővirezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az arverés megkezdéséig alulírt kiküldött írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölüllegere fognak utaltatni.

Kelt Csikszerezen, 1913. évi július hó 22. napján.

Keresztes Gyula,
kir. bír. végrehajtó.

Szám: 5627—1913. tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A csikszeredai kir. tszék mint tkvi hatóság közli, hogy (Csikmegye árvapénztárának Gál Ferenc

csiktaplocai lakós elleni végrehajtási ügyében végrehajtó kéresemre a végrehajtási árverést 1000 kor. tölke a jár. orreigj az árverést a taplocai 3559 számú tkvbon A. 1. 2. raz. 490., 491. hsz. a. foglalt ház és kertre 408 kor.

Az u. o. 2705. sz. tkvbon A. 1. 2. raz. 492., 494. hsz. a. foglalt kertre 408 kor. ezennel megállapított kiküldési árban elrendeli.

Az árverésre határnapul 1913. évi augusztus hó 30-ik napjának d. e. 9 óráját Csiktaploca község házahoz tűzi ki.

Az ingatlan a kiküldési ár 2/3-ánál alacsonyabb áron el nem adható.

A kir. tszék, mint tkvi hatóság.
Csikszerezen, 1913. május hó 7-én.

A kiadmány hitelül:

Görög Péter s. k.,
ö. á. m. k. f. kir. székli jegyző.Kozma s. k.,
kir. telekkönyvezető.

Alkalmi vétel!

Egy 7 éves sötéteje kanca, jó formájú, hátli lónak kirándulásokra, vagy kocsi elé alkalmas gyermekeknek is, (vonattól, motoroktól nem fél) teljes háms felszereléssel 1—1 kocsi és utcai szán, s 1—1 teheroldó szekér és szán eladó.

Ugyanott egy 100 család méhnek való teljes méhes felszerelés, végre a Székutja mentén egy fűz és lenyőfálakkal szegélyezett bekerített telkehely jutányosan eladó.

Valamennyi külön, vagy együtt kedvező, 6—12 havi határidőre fizetésre, vagy váltóra is megvehető. Cim: a kiadóhivatalban.

Szülésznő

aki a kolozsvári klinikán szerezte képesítését és a csikszeredai közoktatószobai osztályán mint apólonó volt, hölgyeknek bármikor rendelkezésükre áll — vidékre is. Cim: özv. Kádasné szülésznő, Kossuth L. ut. 9. sz. Csikszerezen.

Tyukszem,

börkeményedés, szemölcs 48 óra alatt eltűnik a „Cannabin” használata után. Üvegeje 1 korona, postadíjjal 1.40 K. Három üveg bérmentve 3 K.

Excelsior

hintópor 48 óra alatt elmulasztja a kéz-, láb- és hónaljizzadást 1 doboz 1 K, postadíjjal 1.40 K 3 doboz bérmentve 3 korona.

Takarmánymész

hizlalásra legalkalmasabb (40% foszorsavat tartalmaz), mellyel a disznóknál nagyon könnyen 300 kilo hizlalási súly érhető el. Alkalmazható azonfelül baromfi borjúk, juhok, marhák, ökrök és lovaknál 4/4 kilo ára. mely hónapokig elég 5 kor 80 fillér utánvétel bérmentve. Utánvétel vagy a pénz előzetes beküldése mellett küldi: Dr. Fleisch E., „Korona”-gyógyszertára Győr 99.

Értesítés!

Tisztelettel vanszerencém értesíteni az igen tisztelt házi asszonyokat, hogy a gyümölcs elrakási idenyre

Nagy üvegraktár

rendeztem be és kapható mindenemű dunsztos, befőttes, ugorkás, ugyszintén ezekben a fajtákban légmentesen zárófedéllel is kaphatók. — Nagy választékot tartok még szép kertli golyókban is minden színben.

Tisztelettel:

Pototzky Andor.

Legfinomabb,

elszakíthatlan, francia „Mimi” férfi gummi-övszer, 1 tucat 2 kor. 50 fill. 2 tucat 4 kor. 50 fill. 3 tucat 6 kor. Pénz előzetes beküldése mellett portó 30 fill. — „HEZ” Budapest, VIII. Losonci-utca 13. sz. — Diszkrét széküldés.

PARFUMERIE „HEZ” ILLATSZERTÁR

Háztartási, kozmetikai, kütszereseti cikkek nagyvártára, nagyban és kicsinyben. Budapest, VIII. Losonci-u. 13

Reklámunk óriási eredménye — újabb reklámokúra üszítőz, melynek nyomán tisztelt közönségünknek még nagyobb előnyöket biztosítunk.

Ujabb előnyajánlatunk:

1 csoport 2 korona 50 fill. (19 drb.)

- 1 drb. üvegtegely francia arc- és kézfinomító
 - 1 drb. francia szappan (bármely illatban)
 - 1 üveg francia parfüm (bármely illatban)
 - 1 üveg francia brillánum (bármely illatban)
 - 1 könyv (60 lap) angol powderpapír
 - 1 csomag dr. Heider-féle loxpor
 - 1 drb. francia fogkefe (csontnyéllel)
 - 1 csomag amerikai Slampoon hajmosópor
 - 1 üveg valódi Johann Maria Farina kölnivíz
 - 10 drb. szekrény-, ruhaillesítősi (francia Sachet-lap)
- Összesen 16 darab 2 kor. 50 fill. Portó 50 fillér.
- Szállítások naponta eszközöltetnek utánvétel mellett. Négy koronán aluli megrendelésnek portómegtakarítás céljából célszerű a pénz előre beküldeni (lehet belyegyekben is), így a portó 50 fill. utánvétele szállításnál 84 fill. Csomagolási költségét nem számítunk. Tiszontól oldalsó illatszert és háztartási értesítőket kívánságra ingyen és bérmentve küldjük.

Mama legjobb és legolcsóbb sörök csak a

sörgyárban

kaphatók. — Gyártelep és froda:

Gál Ferenc

— gőzsörgyára Csikszerezen. Telefonszám 36. —

Madártani állomás Zsögödön.

Elvállalja magyarhoni madár és tojásgyűjtőmennyek, vagy egyes darabok meghatározását, madarak szakszerű, természetesül kitűnését.

Megnyit: 1912. évi október hó 1-én.

SZEMERE LÁSZLÓ

a zsögödi Madártani Állomás tulajdonosa.

